

Optimaalse valuutapiirkonna kriteeriumid

Optimaalse valuutapiirkonna edukaks toimimiseks on majandusteadlaste poolt välja pakutud teatud kriteeriumid, millele piirkonna riigid peaksid vastama. Need on järgmised:

- **Hindade ja palkade paindlikkus.** Kui hinnad ja palgad on valuutapiirkonnas **paindlikud, siis välistatakse** majandusšokiga kohandumisele kaasnev tööpuuduse kasv alanõudlusega ning inflatsiooni kasv ülenõudlusega piirkonnas. Seega väheneb ka vajadus kasutada majanduse tasakaalustamiseks vahetuskursiinstrumenti. Hindade ja palkade paindlikkuse tingimus on oluline just lühiperioodil majandusšokiga kohanemiseks. Kui hinnad ja palgad on allapoole langemise suhtes jäigad, siis on parem abinõu kasutada vahetuskursi reguleerimist.
- **Tootmistegurite ehk tööjõu ja kapitali mobiilsus.** Kui tööjõud liigub kõrge tööpuudusega piirkondadest madala tööpuudusega piirkondadesse, siis tagab see palkade ja teiste tootmiskulude ühtlustumise. Kapitali vaba liikumine vähendab samuti regioonidevahelisi erinevusi. Kui nii tööjõud kui kapital ei ole mobiilsed, siis fikseeritud vahetuskursis majanduslikku efektiivsust ei suurenda ning riigid ei peaks moodustama rahaliitu. Tööjõu mobiilsus on suure tõenäosusega lühiperioodil madal tulenevalt migratsiooni- ja ümberõppe kuludest.
- **Finantsturgude integratsioon.** Finantsturgude integratsioon vähendab vahetuskursi kasutamise vajadust omavaheliste majandussuhete tasakaalustamisel. Kõrge finantsintegratsiooni puhul kutsub isegi väike intressimäärade muutus esile kapitali liikumise tasakaalustumise partnerriikide vahel, mis omakorda kiirendab efektiivset ressursside paiknemist majanduses.
- **Majanduse avatus ja suurus.** Väikese avatud majanduse korral ei ole ujuva vahetuskursi kasutamisel riigi poolt majanduslikult stabiliseerivat efekti. Kõikumised vahetuskursis kajastuvad eelkõige hindade kõikumises ja ei toeta majanduse stabiilsust. Seega, mida avatum ja väiksem on majandus, seda tõenäolisem on positiivne efekt valuutakursi fikseerimisest ja rahaliidu moodustamisest.
- **Toodangu ja tarbimise mitmekesisus.** Mitmekesise toodangustruktuuriga majandused on vähem tundlikud väliste majandusšokkide suhtes. Majandusšokid tabavad sel juhul vaid üksikut või paari majandusharu. Seega on mõju kogu majandusele oluliselt väiksem kui riikides, mis on spetsialiseerunud piiratud hulgale toodetele. See omakorda vähendab ka vajadust väliskaubanduse isoleerimiseks ning kaubavahetuse mõjutamiseks

vahetuskursi kaudu. Mitmekesise toodanguga riigid on suurema tõenäosusega ka ühisrahast ja sellest saadavast kasust huvitatud.

- **Inflatsioonimäärade sarnasus.** Kui intressimäärad riikide vahel on pikaajaliselt madalad ja sarnased siis ka kaubavahetuse tingimused on stabiilsed ja ei vaja sekkumist vahetuskursi kaudu. Riikide erinevad inflatsioonimäärad näitavad erinevusi majanduse struktuuris või majanduspoliitilistes eelistustes. Inflatsioonimäärade erinevused vähendavad inflatsioonilist rahapoliitikat teostava riigi jooksevkonto defitsiiti ja ühtlasi ka riigi konkurentsivõimet. Tekkinud olukorda on võimalik likvideerida ainult vahetuskursi muutustega või kaubandust piiravate meetmetega. Rahaliidus toimib inflatsioonimäärade ühtlustumine, mis toob kaasa traditsiooniliselt kõrgema inflatsioonimääraga riigile majanduse kasvatempode aeglustumise. Siin tuleb rõhutada, et inflatsioonimäärade erinevused ei pea olema ilmingimata negatiivsed, vähemarenenud riikide puhul on loomulik areng nn „kinnipüüdmise protsess“. Samas rahaliiduga ühinemine pidurdab seda protsessi. Seega on sarnase inflatsioonitasemega riikide üleminek rahaliidule lihtsam, kui seni inflatsioonieelistustelt erinevatel riikidel.
- **Fiskaalne integratsioon.** Mida kõrgem on riikide fiskaalse integratsiooni tase, seda suurem on võimalus tasandada majandusšokkide mõju fiskaalsete ülekannete abil madalama tööpuudusega piirkonnast kõrgema tööpuudusega piirkonda. See on võimalik näiteks kui suurendatakse toetusi nendes piirkondades kus tööpuuduse tase on kõrgem. Siin tuleb kindlasti rõhutada asjaolu, et fiskaalne integratsioon eeldab teatud poliitilise integratsiooni olemasolu ja soovi jagada riske partnerriikidega.
- **Poliitiline integratsioon.** Riikide poliitiline tahe on kõige olulisem tingimus ühisrahale üleminekuks. Poliitiline tahe kiirendab kokkulepete saavutamist ning poliitilise koostöö tulemusena on võimalik saavutada valuutapiirkonnas vajalikku koostööd. Eduka rahaliidu toimimiseks on vajalik teatud tasemel kokkuleppeid majanduskasvu kiiruse, inflatsiooni taseme ja tööpuuduse määra osas ning poliitikute soovi teha kompromisse eesmärkide saavutamiseks.